

2. Бевз Г. П. Методи навчання математики / Бевз Г. П. – Х. : Вид. група Основа, 2003. – 96 с.

3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студентов пед. вузов и системы повышения квалификации пед. кадров / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; Под ред. Е. С. Полат. – М.: Издательский центр «Академия», 2000. – 272 с.

УДК 378.14:811:111;004

М.Ю. Грицюк, О.І. Лозинський

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ БІБЛІОТЕК

Відомо, що формування інформаційної культури у курсантів і студентів Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, а також визначення критеріїв оцінювання рівня наукових досліджень, які вони проводять, тісно пов'язані з глобалізацією наукового простору шляхом створення та забезпечення доступу до електронних інформаційних ресурсів. Процес розширення функціональних можливостей університетських бібліотек і розвиток новітніх інформаційних технологій зумовили появу в бібліотечних фондах поряд з документами на традиційних паперових носіях ще й електронних інформаційних ресурсів, а також інформаційних технологій їх оброблення та подання.

На сьогодні існує достатньо переваг використання сучасних інформаційних технологій в процесі навчання. Найосновнішими з них є: велика гнучкість у виборі місця і часу навчання; навчальні та тестувальні матеріали можуть легко поновлюватися; курсанти і студенти за згодою викладачів, можуть управляти вибором навчального матеріалу, комбінуючи курси різних навчальних дисциплін; здатність стежити за виконанням особою, що навчається, запам'ятовувати її відповіді, фіксувати доступ до навчальних матеріалів; забезпечення on-line зв'язку між здобувачем освіти і віддаленим викладачем; привабливість для сприйняття мультимедійного представлення інформації; можливість організації контролю за порядком і темпом подачі матеріалу, навчальною активністю; можливість налаштування сервісу навчання і тестових завдань на осіб з різним рівнем здібностей; можливість ефективної доставки для користувача широкого діапазону навчально-методичного матеріалу; можливість ефективного поширення накопиченого досвіду; пристосованість для реалізації моделі безперервної освіти; свобода пошуку і відборі матеріалу, співзвучного власним цілям і завданням навчання; забезпечення більшого контролю з боку здобувача освіти за процесом навчання; надання умов для створення середовища конкуренції навчальних курсів; можливість організації незалежного централізованого і уніфікованого вихідного контролю знань і набутих навичок; забезпечення ефекту групової співпраці, створення корисного дискусійного середовища і ефективної спеціалізації учасників віртуальних робочих груп; моделювання технологічного середовища представлення освітніх послуг, створення віртуальних навчальних закладів.

Незважаючи на те, що для реалізації такого крупномасштабного проекту державне фінансування є досить обмеженим, а сучасний розвиток процесів автоматизації бібліотеки Львівського ДУ БЖД відбувається не зовсім достатніми темпами. Хоча на сьогодні результатом такого процесу і є наповнення інформаційних ресурсів бібліотеки документами на електронних носіях, проте автоматизація технологічних процесів доступу до інформаційних ресурсів, формування електронних навчально-методичних матеріалів особливо за попередні роки, активне використання можливостей мережі Інтернет на всій території університету в інформаційній практиці бібліотеки є не на достатньому рівні.

Однак, пріоритетним напрямом діяльності університетської бібліотеки стає використання курсантами і студентами власних і зовнішніх ресурсів на електронних носіях для інформаційного забезпечення навчального процесу. Більшість слухачів, маючи свої персональні комп'ютери, ноутбуки чи нетбуки, через мережу Інтернет чи Wi-Fi можуть доступитися до інформаційних ресурсів бібліотеки університету, отримавши попередньо дозвіл на їх використання.

Інформація про інформаційні ресурси електронної бібліотеки на сайтах університетів може відобразитися різними способами. Якщо посилання знаходиться на головній сторінці Web-сайту навчального закладу, то можна з впевненістю стверджувати, що бібліотека багато значить у житті університету, з нею рахуються і часто сайти цих бібліотек змістовні, насичені різноманітною інформацією, з добре продуманою навігацією, з гарним дизайном тощо. Серед бібліотек українських ВНЗ – це бібліотеки Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка, Національного університету "Києво-Могилянська академія", Харківського національного університету, Національного технічного університету (НТУ) і т.д. Доступ до електронних ресурсів бібліотеки ЛДУ БЖД хоча і можливий з головної сторінки університету, проте дизайн та навігація бажають бути кращими.

Деякий інший спосіб розміщення посилань про бібліотеки є "прихований", тобто посилання, розташоване разом з посиланнями на інші, додаткові установи університету, як у Львівському НУ ім. Івана Франка, або відшукати бібліотеку можна тільки на карті сайту, як у Київському Національному технічному університеті "КПІ". У бібліотеці ЛДУ БЖД такий доступ до інформаційних ресурсів практично неможливий.

Може бути варіант, коли посилання на Web-сайти бібліотек взагалі відсутні, тільки міститься коротка інформація про бібліотеки – Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, Ужгородський національний університет.

І останнє – відсутня взагалі будь-яка згадка про бібліотеку на сайті ВНЗ. В такому випадку можна сказати, що адміністратори сайту університету, в тому числі і бібліотеки, взагалі не приділяють уваги інформаційному забезпеченню електронної бібліотеки і не вважають її створення та наповнення важливою інформаційною ланкою у ВУЗі. Серед університетів, де не було знайдено інформації про бібліотеку – це Національна аграрна академія, Київський національний університет культури і мистецтв, Вінницький державний аграрний університет. Можливо, ці вузи мають такий рейтинг та авторитет, що додаткова реклама через бібліотеку їм не потрібна.

Наповнення електронної бібліотеки залежить від того, що саме ВНЗ має на меті представити своїм користувачам, серед яких студенти – основні відвідувачі. Це можуть бути і електронні тексти, і електронні видання, різноманітні електронні ресурси, повнотекстові електронні книги, конспекти лекцій, періодичні університетські журнали та бази даних, книги on-line, мультимедійна бібліотека та ін.

На сайті ЛДУБЖД, де розміщено інформаційні ресурси електронної бібліотеки, було б доцільно створити для зручності електронний каталог всіх видань, що є в бібліотеці. Зрозуміло, якщо це сайт університету, то безплатний доступ курсантів і студентів до повних текстів можна було б отримати тільки в мережі університету чи мережу Інтернет через відповідну реєстрацію, або замовити окремі тексти електронною доставкою документів за відповідну плату, охочих до навчання зі сторони.

Часто вигляд навчального закладу та пошук електронних ресурсів у багатьох бібліотеках є однотипним, наприклад, у бібліотеках Української академії банківської справи та Сумського державного університету. Тут подано перелік з посилань на різні ресурси: зібрання баз даних, електронні журнали, офіційні видання ВНЗ та ін., і всі ці сторінки тільки для внутрішнього користування. На Web-сайті бібліотеки Київського національного університету присутні два розділи: електронні ресурси (електронний каталог, тематичні покажчики та списки і т. д.) та електронні тексти (стародруки, спадщина Максимовича та повнотекстові дисертації). Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка всі свої електронні матеріали розмістила у відкритому доступі (бібліографія вчених ЛНУ, українська бібліографія, каталоги книгозбірні, мемуари і документи).

Достатньо грамотно організована Web-бібліотека на сайті наукової бібліотеки Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут". Тут є і зведений електронний каталог науково-технічної бібліотеки, і електронний каталог рідкісних видань, повнотекстова база даних праць вчених НТУ "ХПІ" та навчальної літератури (для користувачів локальної мережі університету). А також доступ до повнотекстових баз даних іноземних наукових журналів EBSCO (вільний доступ з комп'ютерів локальної мережі університету).

Часто для таких користувачів, як курсанти і студенти, зручним є ознайомлення з книгами в on-line режимі. Проте, такі книги представлені в книгозбірні Запорізької державної інженерної академії. Це електронні книги та журнали, додатки до підручників та журналів, методичні вказівки та курси лекцій для студентів, що є у фонді бібліотеки. До цієї сторінки мають доступ тільки читачі бібліотеки цього вищого навчального закладу.

Інколи до послуг користувачів у мультимедійній бібліотеці книгозбірні Київського національного торгово-економічного університету представлено фонд мультимедійних документів навчально-пізнавального значення на різних носіях (CD та DVD-дисках, відеокасетах тощо). Формується повнотекстова база даних електронних навчальних посібників і програм, методичних вказівок та праць викладачів КНТЕУ. Також в мультимедійній бібліотеці відкрито вільний доступ до WEB-сайтів вітчизняних та зарубіжних бібліотек, електронних інформаційних ресурсів України, Росії та міжнародних проектів.

Водночас наукова бібліотека Національного авіаційного університету організувала електронну бібліотеку за "віковими ознаками": сучасна (підручники, різні навчальні матеріали, – доступ відкрито тільки в мережі університету); рідкісні та цінні видання (261 видання початку ХХ сторіччя, хоча закон про дотримання авторського права на них вже не діє, але доступ – тільки в мережі університету); цифрове сховище європейських раритетів – лінки на сторінку рідкісних видань НБ Київського національного університету.

Надзвичайно цінним для курсантів і студентів є запровадження в освітню діяльність навчально-інформаційного порталу, створеного у ЛДУБЖД під назвою "Віртуальний університет". В ньому викладені лекційні матеріали (тексти та презентації), матеріали для лабораторних та практичних занять. Через цей портал здійснюється по-модульне та підсумкове тестування слухачів, виконуються практичні та лабораторні роботи. Доступ до порталу курсанти і студенти отримують через мережу Інтернет або через локальну мережу університету. Розроблено науковий репозитарій університету, куди увійшли наукові статті науково-педагогічних працівників, статті в міжнародних виданнях, монографії, підручники, навчально-методичні посібники, концепції, навчальні програми, нормативні документи, матеріали і тези доповідей науково-практичних конференцій, методичні рекомендації, словники, патенти, авторські свідоцтва, автореферати дисертацій на здобуття наукового ступеня, захищені працівниками університету.

Сьогодні є очевидним, що електронні та друковані інформаційні ресурси мають різне цільове спрямування. Бібліотека ж покликана об'єднати їх, хоча віртуальність електронного світу дає змогу їй не тільки виконувати функції зберігання, але й і орієнтувати читачів у інформаційному середовищі, забезпечуючи вільний доступ, надавати допомогу в пошуку необхідних знань і, водночас, рекламувати університет зі всіма його спеціальностями.

Таким чином, вивчення літературних джерел і практичного досвіду створення та використання електронних бібліотек свідчить про те, що їхні інформаційні ресурси, доповнюючи традиційні форми зберігання друкованої інформації, стають ефективним засобом наукової комунікації, сприяють реалізації як індивідуального творчого потенціалу, так і наукової колективної співпраці, впливають на сучасного науковця, надають можливість швидко здійснювати обмін ідеями, знайомитися з результатами наукових досліджень колег із різних країн світу, що створює умови для формування світового наукового товариства без кордонів.

Список використаної літератури

1. **Воропаєва В.Я.** Університетський Інтернет ресурс: інформаційний портал чи електронний репозитарій? / В.Я. Воропаєва, О.Я. Анопрієнко, Г.О. Петрова // Діяльність бібліотек ВНЗ у світлі модернізації вищої освіти : мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф., м. Севастополь, 19-21 травня 2009 р. – Севастополь : Вид-во СевНТУ, 2009. – С. 69 – 71.

2. Чудінова Н.В. Формування інформаційно-освітнього середовища навчання у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності / Н.В. Чудінова, Ю.І. Грицюк // Науковий вісник НЛТУ України : зб. на ук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.2. – С. 384-392.

3. Ярошенко Т.А. Электронная библиотека: центры знаний в университетах Украины / Т.А. Ярошенко // Вестник Библиотечной Ассамблеи Евразии. – 2009. – № 2. – С. 65-70.

4. Лаврівська О.З. Використання інформаційних технологій у навчальному процесі Львівського державного університету безпеки життєдіяльності / О.З. Лаврівська, Ю.І. Грицюк // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.13. – С. 212-221.

УДК 37:004.77

Л. І. Дідух

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Система освіти України нині забезпечена сучасними засобами інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Глобальна мережа Інтернет є доступною для всіх членів суспільства. Вона стала джерелом інформації, середовищем спілкування і взаємодії між різними верствами населення, зокрема, між студентами і викладачами, адміністрацією ВНЗ. Така діяльність забезпечується сервісами Веб 2.0, що відкрили можливість створення і використання інформаційних ресурсів у мережі Інтернет. Це також використовується в навчальному процесі та впливає на його організацію та здійснення, розв'язання задач, що виникають в сфері освіти. Важливою проблемою є інтеграція соціальних сервісів Веб 2.0 у вищу освіту.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі використання Інтернету, ІКТ, Веб 2.0 в освіті присвячені дослідження вчених В. Бикова, М. Бухаркіної, Р. Гуревича, М. Жалдака, Н. Морзе, Є. Полат, Є. Патаракіна, Б. Ярмака, Тіма О'Рейлі та ін.

Дослідники наголошують на таких перевагах використання мережевих соціальних сервісів Веб 2.0 [3; 4; 5]: 1) у мережевому доступі опинилася величезна кількість відкритих матеріалів, що можуть бути використані в навчальних цілях; 2) завдяки тому, що спрощується процес відтворення матеріалів та їх публікацій, новий контент створюється мільйонами людей, які несуть в мережу малюнки, тексти, фотографії, музичні файли, закладки та корисні ресурси; 3) беручи участь у нових формах діяльності, викладачі і студенти одержують та застосовують важливі інформаційні навички; 4) відкриваються нові можливості для участі студентів у різноманітних співтовариствах: професійних, наукових та інших; 5) виникають нові форми співтворчості викладачів і студентів.

Розвиток Інтернет-технологій, поява Веб 2.0 та Веб 3.0 зумовили використання соціальних сервісів в освіті.

Соціальні сервіси – це мережева програма забезпечення, що підтримує групову взаємодію. Ця взаємодія включає: персональні дії та комунікації учасників між собою, обмін повідомленнями [2, с. 171].

Соціальні мережі, а також підтримуючі їх сервіси стали ефективним методом забезпечення відвідування сайтів, зворотного зв'язку, одним із засобів генерації контенту, що зумовило значну кількість соціальних Веб-сервісів, що об'єднані назвою сервіси Веб 2.0.

Веб 2.0 – це друге покоління мережевих сервісів Інтернет, що дозволяють користувачам створювати в мережі та використовувати інформаційні ресурси. Веб 2.0 – термін, що означає друге покоління мережевих сервісів, принциповою відмінністю від Веб 1.0 є те, що ці сервіси дозволяють користувачам не тільки мандрувати мережею, а й спільно працювати, розміщувати в мережі текстову і медіа-інформацію [Вікіпедія].